

Nova nemška fronta v nevarnosti.

MAVRICNA DIVIZIJA PRETEPLA PRUSKO GARDO.

NAD 300,000 MOŽ ODŠLO ON KRAJ V JULIJU.

Nemški mrličji pokrivajo tla v gostih vrstah.

Washington, D. C. — General March, šef ameriškega generalnega štaba, je naznanil, da je 42 (mavrična) divizija, pretepla prusko gardo v zadnjih bojih. V tej diviziji je tudi 149. artilerijski polk iz Chicagoa.

General March je dejal v soboto, da vojni department še ni dobil poročil, koliko jih je padlo, odkar je prišla sedanja velika bitka. Ameriške divizije, ki se bojujejo v tej okolici, so narasle na osem. Divizije so sledeče: 1, 2, 3 in 4 regularna divizija, 26, 28, 32 in 42 divizija narodne straže.

Šef generalnega štaba je dejal, da general Pershing zapoveduje 1,000,000 mož z ameriškim divizijami, ki so bile sedaj vključene v britsko armado.

Oficijelno poročajo, da se je v juliju vkrcalo največ ameriških vojakov, nad 300,000 mož je odšlo onkraj oceana. Z vojniki, ki so se vkrcali proti koncu julija, je odšlo nad 1,300,000 mož v Francijo. Pred mesecem julijem je največ vojakov odšlo prek oceana, ko se je odpeljalo 276,000 mož.

General March je dejal, da ne primanjkuje sedaj mož za spopolnitev vrzel v ameriški armadi.

Časnikarskim poročevalcem je šef ameriškega štaba povedal na poltedenski konferenci, da je generalni major Hunter Liggett, poveljnik prvega ameriškega armadnega zbora, aktivni poveljnik zbora v središču zavezniškega navala v kotu Aisne-Marne.

V razgovoru o bojih je general March rekel, da je bila bojna črta dne 2. avgusta skoraj paralelna z reko Veslo in dolinama Andre, bližnji sovražni obrambni črti. Ob tem času so bile prodirajoče čete šest milj oddaljene od te črte. Kasnejše brzojavke so naznanjale, da je mogoče črta Vesle-Andre že vzeta. Udarci britskih in francoskih čet na obeh krilih, sta strli 1. avgusta odpor Nemcev in Francozi so primarširali v Soissons.

Dne drugega avgusta se je sovražnih nadalje umaknil šestnajst milj daleč. Dolžina fronte ob kotu Aisne-Marne se je skrajšala od štiri in sedemdeset na osem in štiriideset milj.

Poročilo dodaja, da Nemce pade tako hitro nazaj, da nimajo časa pokopati svojih mrličev. Na nekaterih mestih leže tako gosti, da je bilo nemogoče napredovati, ne da bi šli prek njih.

Naznanjajo tudi, da bo načeloval novim divizijam, ki jih formirajo doma, generalni major Jesse McCarter, ki služi sedaj kot šef milicijskega biroja.

General March je naznanil, da so bili sledeči brigadni generali pozvani domov, da opravljajo službo doma: James J. Holbrook bo dodeljen južnemu departamentu, Charles W. Kutz bo zapovedoval železniškemu taborišču v amp Humphreys, Douglas MacArthur postane poveljnik 21. brigade v 11. diviziji v Camp Meadu, Md., Howard R. Hiekkob bo zapovedoval brigadi v deseti diviziji v Camp Funstonu, Kas., in Cornelius Vanderbilt postane poveljnik brigade v Camp Lewisu, Wash.

Obnovite naročnine na Prosveto, če vam je potekla.

VLADNI URADNIKI PRIJELI ZAROTNIŠKE SLEPARJE.

HOTELI SO DOBILI NAROČILA ZA LADJE PO VISOKI CENI.

Aretirali so tri osebe, preiskava še ni končana.

Washington, D. C. — Konec tedna se je izvedelo, da so vladni tajni uradniki dognali, da je eden nižjih uradnikov pri plovbenem odboru zapleten v zaroto, da dobi naročila od plovbenega odbora po izredno visoki ceni.

Stvar je prišla na dan, ko so bili aretirani Edward L. Travis, Selim B. Joseph in Leon M. Green.

Tehnično so obtoženi, da so skovali zaroto, da ovirajo z njo izvršitev nabornega zakona na ta način, da dobe za Greena delo, vselej katrega ga premestijo v drug razred. Bolj na obširno jih obtožujejo, da so hoteli dobiti naročila za osemnajst do štiri in dvajset ladij po \$195 od tone. Ta cena je mnogo višja, kot je določena v večini pogodb. Poleg so pa še imeli namen razdeliti nagrado med seboj. Nekaj vladnih uslužbencev je osumljenih, da so z njimi igrali pod enim klobukom.

Pogodbe za gradnjo ladij niso bile nikdar sklenjene, toda sklenile naj bi se s Perth Amboy Dry Dock kompanijo, ki je pomagala vladi, da so prišli vse tri, ker so po izjavi družbinih uradnikov napravili nepošteno ponudbo.

Joseph je obtožen, da je uradnikom Drydock kompanije natvezil bajko, da lahko neki njegov tesni prijatelj v New Yorku, ki je netak nekega člana kabineta, preskrbi od plovbenega odbora za več milijonov dolarjev naročil po visoki ceni. Pravijo, da je bil Gren omenjeni "netak". Predlagali so, da se poleg visoke nagrade nastavi Greena kot uradnika z visoko plačo, služba pa mora biti taka, da bo oproščen vojaške službe.

Travis je nastopal, kot da ima velik vpliv na plovbeni odbor. Skliceval se je na svoje prejšnje zveze z vplivnimi političarji. Obtožen je, da je za svoje usluge zahteval \$100,000.

NEMŠKA SPIJONAŽA VEDNO BOLJ RAZGALJENA.

New York, N. Y. — Po izjavi Alfred L. Beckerja, namestnika državnega prokuratorja države New York, ki preiskuje, v kakšne namene je nemška vlada trošila denar v Ameriki, je nemška vlada potrošila pred vstopom Združenih držav v vojno več tisoč dolarjev, da izve, kako velik je poljski pridelek v Ameriki in kako velike so njene municijske zaloge. Mr. Becker pravi, da po izvedenju naznanjajo, da je denar dosegel nemške agente po dr. Edward A. Rumelyju, ki ga je obtožila veleporota krive prispege v minoleh tednu.

TIHOTAPSTVO Z ZGANJEM PONESREČILO.

Welch, W. Va. — Oblasti so zasegale petdeset sodov, v katerih so bili udelani soščeki z žganjem, kroginkrog so pa bila naložena jabolka. Oblasti se zdaj trudijo dognati, kdo je poslal trudijo. Odkar je država West Virginija postala suha, še niso zasegli toliko žganja hkratu.

VREME.

Danes lepo vreme in vročina; razni vetrovi, večinoma južni. Solnčni vzhod ob 5:48 s. m., rolnični zahod ob 8:03 p. m.

PREDSEDNIK WILSON JE ZA OBDAVČENJE VOJNEGA PROFITA.

DAVČNI ODSEK UVAŽUJE SUGESTIJE O OBDAVČENJU NJU PROFITA.

Definitivni zaključki še niso storjeni.

Washington, D. C. — Zborničnemu davčnemu odseku, ki izdeluje nove davčno predlogo, ki prinese \$8,000,000,000 davka, je bilo naznanjeno, da je predsednik Wilson za visoko obdavčenje vojnega profita. Predsednik je pazno študiral sedanji davčni sistem in angleški davčni sistem, ki obdavčuje take dohodke z osemdesetimi odstotki.

Predsednik je rekel v svoji majski adresi, da so tukaj dokazi o vojnem profitarstvu, o katerih se ne da razpravljati, ampak jih je treba doseči z davki.

"Profitarstvo, ki se ne more doseči s pametnimi omejitvami, se lahko doseže z obdavčenjem," je rekel predsednik.

Zbornični davčni odsek uvaža sugestije, da se obdavči nadprofit, toda zaključka v tem oziru še ni storil. Uvaževali so angleški sistem in razpravljali so njem, nekateri člani pa menijo, da se lahko uvede boljši sistem, ki bo dalj višje davčne dohodke.

Nekateri pravijo, da davek na vojni profit ne zadene vselej profitarjev. Znano je, da predsednik želi, da se uvede tak davek na vojni profit, ki doseže vse profitarje in obdavči njih profite.

Slušajo se glasovi, da pojde predsednik Wilson ob času kampanje za četrto vojno posojilo na pacifično obal, ki prične dne 28. septembra in neha 19. oktobra.

Govorili so tudi pred nedavnim časom, da se izdelal načrt, da se predsednik udeleži prihodnje kampanje za posojilo svobode in da bodo člani in kongresniki govorili na raznih shodih križem Združenih držav. Nekateri kongresniki so pisмено povabili predsednika, da ob času kampanje za posojilo svobode obišče njih države.

Načrti še niso izdelani in nikakor ne žele, da se že vnaprej razgovarjajo o predsednikovih govorih križem Združenih držav.

BRZOJAVNA DRUŽBA PROVOČIRA USLUŽBENCE.

Chicago, Ill. — Odborniki organizacije brzojavnih uslužbencev obtožujejo Western Union Telegraph kompanijo, da še vedno odpušča uslužbence, ki so člani organizacije. Na ta način družba privlači uslužbence, da zastavljajo, obenem pa hoče postaviti vlado v slabo luč.

Odborniki organizacije brzojavnih uslužbencev izjavljajo, da je družba odpustila približno sto uslužbencev od 1. avgusta. V St. Louisu je odpustila petdeset uslužbencev, pet in dvajset v New Yorku in druge v Cincinnatiju, Atlanti, San Antoniju, Wiciti, Dallasu in drugih mestih.

STARA OBRAMBNA SREDSTVA ŠTUDIRAJO.

Washington, D. C. — V delavnici za oklepe v muzeju umetnin v New Yorku študirajo stare oklepe; čelade, in naprave plošče in jih predelujejo v moderna obrambna sredstva za ameriške vojake. Delo nadzoruje major Bashfor, bivši muzejski varuh, francoski umetnik Daniels Tachoux in saržent Bartel, ki služi v opremljenem departamentu.

VELIKA NEZGODA NA ŽELEZNIŠKEM KRIŽIŠČU.

PET OSEB UBITIH IN SEDEM IN DVAJSET RANJENIH.

Tovorni vlak udaril ob voz ulične železnice.

Chicago, Ill. — Ob mestni meji se je dogodila na cestni železnici nezgoda, pri kateri je bilo ubitih pet oseb in sedem in dvajset pa ranjenih. Mrtvi so: Dve ženi in trije otroci.

Tovorni vlak na Belt železnici je udaril voz ulične železnice na Tri in šestdeseti ulici in Areherjevi cesti v Argu in ga zbil dvajset čevljev dol po klanecu. Suneč je bil strahovit in je spremenil ulični voz v podrtine, ki so pokopale pod sabo pasažirje; lokomotiva je pa skočila raz tir in se zarila v drug tir, ki ga je razkopala.

J. B. Reeves, vaški načelnik v Argu, je pridržal motornika Michaela Glannona in sprevednika Johna Andrews, da se dožene krivda. Za Andrews je določili \$1,000 porokstva.

Strojevodja Hinkleman in kurjač O'Donnell sta bila zaslišana in izpuščena pod pogojem, da prileta k zaslišanju.

Glannon in Andrews dolžita drug drugega. Motornik pravi, da je dobil znamenje od sprednjaka, da križa železnico, Andrews pa trdi, da je signaliziral Glannona, naj ostane na mestu. Na sprednji platformi uličnega voza so bili R. J. Connelly, njegov brat William in John F. Kelly. Vsi pravijo, da so videli prihajati vlak in so rekli motorniku, naj ustavi.

R. J. Connelly pravi "Ustavil je dvakrat. Enkrat je pustil sprednjaku stopiti raz voz, drugič pa na voz. Vprašal sem ga, če mi slisil pognati voz prek železniških tirov. Odgovoril ni in dejal sem, naj nikar ne poskusi križati proge. Zmenil se ni za opomni. Vprašal sem ga, naj odpre vrata, da stopim dol. Tega ni storil. Hotel smo kar sami odpreti vrata, ko je lokomotiva udarila v voz."

Strojevodja Hinkleman pravi, da je lokomotiva vozila s hitričo petnajst milj v uri. Nikakor ni mislil, da bo voz cestne železnice križal progo, ker je bilo dobro videti tovorni vlak.

"Pritegnil sem zračne zavore tako trdo, kot sem le mogel", je rekel Hinkleman, "toda prepračiti nisem mogel kolizije. Na zadnjem koncu vlaka so štirje železniški vozovi skočili raz tir valed nenavadne sile, s katero sem hotel ustaviti vlak in moja lokomotiva je zapustila tir in orala motiva po progi."

Strojevodja in kurjač sta precej močno poškodovana.

PLAČA LETALSKIM VAJENCEM ZNIZANA.

Rantoul, Ill. — Na chanutskem letalskem polju so prejeli obvestilo, da so znižali plačo letalskih vajencev na 30 dolarjev mesečno. Letalski vajenci bodo od slej prejimali plačo kot navadni prostaki, to je \$30 mesečno.

Pred enim letom so letalski vajenci na raznih letalskih poljih prejimali po \$100 mesečno in plača je bila znižana na \$75 mesečno za vajence na letalskem polju in na \$30 za vajence, dokler se uče avijatike na tleh.

PRIJETNA NORIŠNICA.

Chicago, Ill. — Iz norišnice v Dunningu je ušlo v 24 urah devet bolnikov.

Čudne so razmere v norišnici, da je mogoče tolikemu številu bolnikov pobegniti v enem dnevu iz nje.

Tisoč nemških topov zajetih v par dneh.

Na obeh krilih so Američani in zavezniki prekrčali Aisno in Veslo.

Pariz, 5. avg. — Francozi vojni stan javlja danes, da se Nemci zopet poskušajo ustaviti na severni strani reke Vesle. Na južnem bregu reke ni niti enega Nemca več — razen vjetnikov in mrličev. Francozi divizije so prekrčile reko na štirih krajih. Vzhodno od Soissons so Francozi okupirali St. Vast in zdaj kontrolirajo reko Aisno milje daleč. Sovražnik se trudi, da bi zadržal ameriško-francoske čete v svrhu, da reči čim več mogoče streliva in topov čez reko. Očitno je, da Nemci ne mislijo organizirati obrambe ob reki Aisni, marveč se bodo umaknili čez hribe Chemin des Dames.

Neuradno poročajo, da je vjetili veliko število Nemcev in svet se bo radoval, kadar bo število objavljeno.

London, 5. avg. — Iz Pariza poročajo danes popoldne, da so ameriške in francoske čete v zadnjih par dneh vplenile več kakor tisoč topov in poldrugi milijon 77milimetrovskih granat južno od Aisne in Vesle. Teški topovi so se večinoma nahajali na planini ob reči Crise, od koder so Nemci branili Soissons. Ampak ves plen topov še ni preštet.

Obe krili nemške fronte zdrobljeni.

Pariz, 5. avg. — Obe krili ali boka nemške fronte med Soissonsom in Remsom sta zdrobljena. Zavezniki in američani so na obeh krilih prekrčali Aisno in Veslo; ves južni breg zadnje reke izvzem od Mulzona do Champignija — je v rokah Američanov in Francozov. Nemci so imeli veliksanske izgube v zadnjih par dneh. Hudo deževje v zadnjem tednu je povzročilo, da je reka Vesla zelo narasla, valed česar niso mogli Nemci tako hitro na drugo stran kakor bi bili radi. Ko se je umaknila čez reko glavna sovražna armada, je podrla za seboj mostove in odrezala velik del armade, ki je kot zadnja straža delala kritje prvini umikajočim se četam. Valed tega je bil ta del armade prisiljen boriti se za prehod čez Veslo, kar pa ni bilo tako lahko. Američani in Francozi so bili sovražniku za petami in vsi tisti, ki niso pravočasno ušli na drugo stran, so bili ubiti ali vjeti.

Zadnja postojanka tostran Vesle, kjer so se držali Nemci, je bila Fismes. Tam je bil polk pruske garde, ki je arditno branil mesto, toda svoji usodi ni ušel; ves polk je pobit in deloma zajet.

Vsa marnska zagoda, ki se je še pred nekaj dnevi raztezala kakor velik napet lok od Remsa do reke Marne in od tam na drugi strani do Soissons, je zdaj polna ameriških in zavezniških čet, vozov, topov, kavalarije in transportov vsake vrste. Vsa ta masa vrvi in valovi proti Aisni, kjer je v dotiki z zadnjimi stražami premagane nemške armade.

Amsterdam, 5. avg. — Iz nemških virov poročajo, da nemške mu časopisje še ni dovoljeno poročati o izgubi Soissons.

Američani strli prusko gardo v Fismesu.

Pariz, 5. avg. — Z bojišča javljajo, da najljutejši boj zadnjih

dni na vsi fronti je divjal v Fismesu, kjer se je spopadla ameriška pehota z izbranimi četami pruske garde. Bil je krvavi boj za vsako ulico in vsako hišo posebej. Američani na vlaku razgretosti niso jemali vjetnikov, temveč umrli so z bajoneti in puškinimi kopti vsakogar, kogar so dosegli.

Z ameriško armado ob Vesli, 5. avg. — Ameriške čete so dospale v Fismes v soboto zvečer skoraj brez vsakega odpora in se nastanile v mestu. V nedeljo jutraj so pa prihrumeli Nemci nazaj v mesto po mostovih, kateri niso imeli časa podreti. Bila je pruska garda in s njo vred so prišli pionirji, ki so imeli povelje porušiti mostove. Američani so se takoj postavili v silovit bran in njihove strojne puške so odrezale sovražnika od reke naker se je vnela strašna bitka na ulicah. Bilo je klanje z bajoneti in udarci kopta, a končno je bil sovražnik premagan in pobit, mostovi so pa ostali nepoškodovani.

Indijanci prvi prekrčali Veslo.

Z ameriško armado ob Vesli, 5. avg. — Prvi ameriški vojak, ki je prišel na severni breg reke Vesle, je bil polnokrvni Indijanec Shonahone v družbi enega lajtanta in treh prostakov. Ameriška artilerija je uničila Kruppove baterije poldrugo miljo severno od Fismesa, odkoder je sovražnik bombardiral izpraznjeno pokrajino. Američani in francoski inženirji marljivo dvigajo in popravljajo podrete mostove na Vesli.

Nemci so med begom razdajali svojo pokrajino.

Pariz, 5. avg. — Pokrajina med Marne in Veslo ter Soissonsom in Remsom, katero so zapustili Nemci pod udarci zavezniško-ameriških čet, nudi sliko strašnega opustošenja. Škoda, ki so jo napravili Nemci vsem, železnice, cestam, mostovom, sadnim vrtom in na polju, je nepopisna. Vse je požgano, razdajano in pomandrano, kar je prišlo sovražniku pod roko. Nemci so ob času svojega prodiranja zgradili obsežna municijska skladišča v gozdovih in kjerkoli je bilo kaj drevesnega kritja. Večino teh skladišč so med umikanjem razstrelili z dinamitom, pustili pa so velike zaloge municije, katero so prezrili ali niso imeli časa za dinamitiranje. V enem uamem skladišču blizu Fere-en-Tardenois so Nemci pustili več kot štiri milijone dolarjev vrednosti granat za topove.

Sovražnik je po svoji stari navadi nastavljal mnogo znamenj zaveznikom in Američanom: mrličji, kljake na vratih, vozovi in topovi to bili spojeni z dinamitom, do katerega je vodila pokrita žica. Zavezniki pa poznajo stare nemške trike in večina teh zank je bila odstranjena predno so naredili kaj škode.

Francoski prebivalci, ki so ostali za časa nemške okupacije v svojih bivališčih, pripovedujejo, da so jim Nemci vse pokradli in jesti jim niso dali. Tupatam je bil meč Nemci kak Lorenčan ali Alenčan, ki je skrivaj delil z francoskimi prebivalci svoj odmerek hrane in jih — tolažil, da bodo morali Nemci.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3837 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

3837 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4636.

Datum v člopekju n. pr. (Junija 30—18) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potrdila naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne uveljavi list.

GOVORANCE ZASTOPNIKOV AVTOKRACIJE O MIRU SO NAVADNO SLEPILO.

Predsednik Wilson, Lloyd George in Balfour so ponovno in tako jasno povedali vojne cilje zaveznikov, da jih je lahko vsakdo razumel in tudi vsakdo sprejel, ki je demokratičen in ne misli radi tega skleniti miru, da v par desetletjih prične novo svetovno vojno in doseže z njo vrhovno avtokratično gospodstvo nad vsemi narodi, ki mu je v tej vojni spodletelo.

Zastopniki nemške avtokracije, niso nikdar pristali na mirovne cilje, ki so jih naznanili zavezniški državniki, da povedo vsemu svetu, zakaj se Združene države in zavezniški bojujejo. Nekateri pruski militaristi in junckerji so se celo norčevali iz teh ciljev in so rekli, da jih Nemčija ne bo nikdar priznala. Razume se samoposebi, da so zastopniki kajzerizma vedno mislili na oficijelno Nemčijo, kadar so govorili o Nemčiji. Res je, da so gospodje v Berlinu nazarovali nemško ljudstvo, da jim sledi čez drn in strn, da zavezniški hočejo zaslužiti nemško ljudstvo. Seveda, če bi nemško ljudstvo mislilo s svojimi možgani in bi ne mislilo zanj pruski junckerji in militaristi, bi prišlo že zdavnej do zaključka, da ni poleg ljudstva v Avstriji nobeno ljudstvo na svetu tako zasuzeno po svojih lastnih kronanih in militarističnih mogotcih kot nemško ljudstvo. Čeprav nismo preroki in neradi prerokujemo, kaj se bo zgodilo v bodočnosti, smo prepričani, da bo nemško ljudstvo povsem drugače mislilo o svojih kronanih militarističnih mogotcih, ko bodo nemške armade vržene za reko Reno in se bo vojna nadaljevala na nemških tleh.

Sploh nas nič ne briga, kako misli nemško ljudstvo, saj tudi to ljudstvo ni mislilo, kako mislijo ljudstva v pomandranj Srbiji, Črnigori, Rusiji, Belgiji in Franciji. Nemško ljudstvo je slepo vbogalo svoje kronane in militaristične gospodarje, ko je morilo in požigalo v tujih deželah. In zdaj naj bi Združene države in zavezniški postali kar čez noč sentimentalni, ker govore zastopniki avtokracije na Dunaju in v Berlinu o miru in je nemški militarizem doživel hud poraz na zapadnem bojišču. Kaj takega je nemogoče.

Če bi gospodje na Dunaju in v Berlinu bili prepričani, da zmagajo z orožjem, bi ne zinili besede o mirovnih pogajanjih. Ostali bi oholi in prevzetni, kakor so bili v prvem, drugem in tretjem letu vojne.

Wilsonova božična poslanica v letu 1916 bo ostala kot pomenben dokument v zgodovini človeštva. In na to znamenito poslanico, ki nima do danes para v zgodovini, so nemški kajzer, pruski militaristi in junckerji odgovorili z brezobzirnim bojevanjem s potapljačami na morju, ker so bili uverjeni, da zmagajo v tej vojni. Na nečuvan način so izzvali Združene države, se norčevali iz njene armade in vojnih priprav. To je bilo takrat, ko so avtokratije centralnih držav sanjale, da kmalu zagospodarijo vsemu svetu. Danes je seveda drugače. Zastopniki avtokratov prihajajo z oljkino vejico in mirovnimi govorancami, kajti sedanja bitka ob Marni je dokazala, da bodo avtokratije centralnih držav poraženi zanesljivo na bojišču. Če v prvem letu vojne so se Združene države pripravile tako daleč, da niso ameriške čete le pomagale zaveziti navala nemških armad na Pariz, ampak so krepko sodelovale v tej bitki, da so pričele nemške armade kazati hrbet in se umikati proti reki Reni.

Nemški militaristi in kajzer dobro vedo, da bodo v prihodnjem letu bojna sredstva Združenih držav še večja in silnejša, da bodo njene armade štejele že nekaj milijonov dobro izvežbanih mož. Pomnožile se bodo brzoplovne bojne ladje Združenih držav in še bolj temeljito obračunale z nemškimi potapljačami kot letos. Naraslo bo trgovsko brodovje, pomnožilo se bo število transportov za prevažanje armade in vojnih potrebščin. In tako vidijo zdaj nemški militaristi in pruski junckerji, da se odpira pred njimi širok prepad, v katerega se končno strmoglavijo, da jih požre. To je učinkovalo nanje, da hočejo z mirovnimi

intrigami doseči, kar niso mogli izvajevati z brutalno silo. Zdaj bi radi mir, pravzaprav oddih za nekaj let, da se pripravijo za drugo svetovno vojno in jo ob ugodni priliki ravnotako brezobzirno in nesramno izzovejo kot sedanjo.

Kdo naj verjame ljudem, ki prelomijo svojo besedo kot cigan, če upajo, da bodo od tega preloma imeli koristi. Kdo naj verjame v obljube pruskih avtokratov, ki so izjavili, da so mednarodne pogodbe kos papirja? Pameten človek ne verjame takim ljudem in pravi, da se bo z avtokratij govorilo o miru, ko bo strta njih militaristična mašina, jim odvzeta moč, da ne bodo več mogli pognati vsega sveta v krvavo vojno.

Če avtokratije centralnih sil resno mislijo na mir, naj se brezpogojno podajo, razboreže svoje armade in izroče orožje zaveznikom. Dokler avtokratije centralnih sil tega ne store, so njih govorance o miru prazne govorice, navadne intrige in slepilo, s katerimi bi radi zanesli neslogo med zavezniške, da ložje v kalnem ribarju.

Z.

SITUACIJA V JUGOSLOVANSKIH KRAJH.

Po raznih poročilih iz inozemstva se da sklepati, da je upor Jugoslovancev, posebno Slovencev, proti vladajoči klizi v Avstro-Ogrski vedno hujši. Z ljudskim uporom vred pa narašča tudi nastopanje avstro-ogrskih oblasti proti probujajočim ljudskim silam.

Iz Londona poročajo, da so dobili iz zanesljivih virov poročilo, da je poslanec Zoltan Vermes v ogrskem državnem zboru pred nedavnim zahteval od ogrske vlade, naj podvzame primerne korake, da se ohrani vsaj del srbskega prebivalstva v tistem delu, katerega upravlja bolgarska administracija. V neki interpelaciji, vloženi v hrvaškem saboru, so opozarjali, da mednarodni zakoni zahtevajo pravično in človeško ravnanje s prebivalstvom v zasebnih deželah. Bolgari so obdoli, da postopajo naravnost okrutno proti srbskemu prebivalstvu v krajih, zasedenih po Bolgariji. Vasi so jim razdejali, ljudi razkropili in mnogo so jih izgnali v Malo Azijo na nemilostno Turkom. Interpelacija opisuje, kako so Bolgari razdejali srbsko vas Ravno, ki je štela 500 hiš, toda ostali sta samo še dve. Potom neke zadnje naredbe so imenovali komisijo, ki je šla od hiše do hiše in izpraševala prebivalce po njihovi narodnosti. Tisti, ki so izjavili, da so Bolgari, so jih prisilili, če so bili fizično zmogni, v bolgarsko armado, kjer so se morali boriti proti bratom in drugim sorodnikom, in tistim, ki so dejali, da so srbske narodnosti, so bolgarski okrutneži pomagali, da niso več videli solnčne luči.

V stari Srbiji so bolgarske oblasti pobrale vse srbske knjige, ki so jih mogle dobiti in jih sežgale. Mnogo precej bogatih zbirk knjig so na ta način uničili.

Dekret za rekrutiranje srbskih mož v bolgarsko armado je bil izdan dne 20. maja 1917 in kopijo dekreta so dobili po naključju Angleži na solunski fronti. Dekret je povzročil splošno razburjenje med srbskim prebivalstvom, kar je dalo bolgarskim avtoritetam povod za nadaljnje moritve med srbskim ljudstvom in pri tem je postalo žrtev okoli 20.000 ljudi.

Takih poročil prihaja vsepolno iz raznih virov. Koliko je resnice na njih, se bo izvedelo šele po vojni. Da bolgarske oblasti postopajo nečloveško proti srbskemu ljudstvu, kolikor ga imajo v svoji oblasti, o tem ni dvoma, posebno še, če se vzame v obzir strasti balkanskih plemen, vzgojenih v vednih medsebojnih bojih. Mesarjenje ljudi na Balkanu je bilo leta nazaj nekaj navadnega, posebno v Albaniji in Macedoniji. Po prvi balkanski vojni je kazalo, da se bodo balkanski narodi zblizali in v prijateljstvu delovali na polju kulture za svoje narode. Toda sistem, ki je povzročil to svetovno vojno, je tudi skrbel, da je tisto prijateljstvo trajalo zelo malo časa, kajti v interesu tega sistema je bilo, da ostanejo ti narodi in v bodoče nesložni, da bodo ostali na ta način šibki in igrači v rokah imperijalistične politike velikih evropskih držav. Posledice druge balkanske vojne, katero je povzročila avstro-ogrski mahinacijska politika, so silno škodovala zblizanju balkanskih narodov in s tem je bil dosežen cilj pruske politike. V razmerah, v kakršnih sta živeli Srbija in Bolgarija skozi dolga leta, ni bilo mahinističnih diplomacij prav nič težko ohraniti sovražnega stanja.

med tema državama. Komu je bilo to v škodo? Bolgarskemu in srbskemu narodu in Jugoslovancem pod avstro-ogrsko vladjo. Med Jugoslovani v Avstro-Ogrski so umetno netili strankarske, verske in narodnostne boje, (med Hrvati in Srbi), med balkanskimi državami so pa podpihovali ljubosumnost. Kako imenitno je ves čas služilo Avstriji in Nemčiji geslo: Divide et impera! Razdvajaj in vladaj!

Tudi danes se drže vladne kamarije na Dunaju, Budapešti in Berlinu te taktike. Na eni strani razdvajajo in na drugi strani izvršujejo politiko nasilja.

Slovenski poslanec dr. Otakar Ribar je v zasedanju meseca junija dejal v avstrijskem državnem zboru: "Pojdite na Balkan, v Bosno in Hercegovino, v Dalmacijo in videli boste nekoč evetoče okraje opustošene, vasi razdane in to ne morda zato, ker je zahtevala tako vojna, nego ker so tako želele avstrijske vladne oblasti, da unikiže vse pred seboj, kar nosi slovansko ime. Od bitke na Kosovem naš narod še ni doživel take preiskušnje, take katastrofe. Iz nekaterih okrajev so bili možje, žene in otroci izgnani v sužnost. Samo iz niškega okraja v Srbiji so Bolgari deportirali 30.000 Srbov v maloznanje pustilje. To je vojna uničevanja in zatiranja, katera se vodi proti našemu ljudstvu. Zato apeliramo na našo vladu in na vlade zaveznikov, naj v interesu obstanka in ohranitve jugoslovanskega plemena napravijo konec divjaštvu in klanju Jugoslovancev. Zavezniški pravijo, da se bore za ohranitev Srbije. Morda jim bo mogoče ohraniti Srbijo, toda ne Srbov in ne drugih Jugoslovancev, ker ne bodo dočakali blagoslova miru, kadar nastane."

Na podlagi raznih zanesljivih poročil je dala Avstrija internatni list 150 tisoč mož, žensk in otrok iz jugoslovanskih dežel in kaka mizerija vlada med njimi, se lahko sklepa iz tega, da je med njimi 12 tisoč oseb izmed izobraženih slojev in samo izmed zadnjega števila je podleglo raznim neprilicam 3240 oseb.

Dunajski "Zeit" je priznala, da se je prebivalstvo Bosne in Hercegovine znižalo za 500.000 duš.

Kljub vsem šikanam kažejo Jugoslovani v sebi odporno moč, ki je tem hujša, čim hujša je avstrijska tiranija. Povsod po Hrvaškem in Slovenskem se opazuje gibanje, ki postaja vedno nevarnejše avstro-ogrski monarhiji. Slovenski in hrvaški politiki skupno z ljudstvom so pričeli že pred dalj časom z najživahnejšo kampanjo za združenje Jugoslovancev. Ne cenzurirajo stroge naredbe ne morejo prepričati plebsa, ki se vrši najbolj po Slovenskem in se je pozneje razširil tudi na Hrvaško in Dalmacijo. Oblasti so pač dobile nalogo, naj ga preprečijo, in če ni drugega izhoda, naj se agitatorji zaprejo. Ni ni pomagalo; shodi se vrše napreje, na katerih se ljudje navdušujejo za majsko deklaracijo Jugoslovanskega kluba in izkajajo zaupnice svojim poslancom.

Za Avstrijo je postalo jugoslovansko vprašanje najakutnejše med vsemi vprašanji v avstro-ogrski monarhiji. Združenje jugoslovanskih dežel bi vrzelo nemški značaj habsburški državi, tudi če se Avstrija ne razbije. To je vzrok, da se vsenemel s tako silo zaletujejo v jugoslovansko gibanje in da na ves glas kriče po tesnejši zvezi z Nemčijo, ki naj jim zagotovi nadvlado nad avstrijskimi Slovani, v prvi vrsti nad Jugoslovani, ki postajajo vedno

nevarnejši nemški poti na Balkanu in v Malo Azijo. Sloveni sklicujejo shode in povsod, kjer je mogoče, najbolj seveda v obmejnih krajih, prihajajo na shode shode tudi vsenemel, ki vedno povzroča kravele in pretepe. To ni tako nova stvar, da bi zadušila velike naslove v listih, kajti taki boji na shodih v obmejnih krajih raznih narodnosti v Avstriji so se dogajali že dolgo časa pred vojno. Tudi demonstracije niso vojna posebnost v Avstriji, kajti vršile so se mnogo hujše v predvojni dobi. Razbijanje oken, trgiranje napisov in grobov je bilo v avstrijskih mestih takorekoč nekaj navadnega, nekaj prav lahko razumljivega. Pri avstrijskih štrajkih je moralo mnogokrat posredovati vojaštvo, kako tudi pri soc. demonstracijah še v predvojni dobi. Tega ni bilo v Nemčiji, zato se pa opaža tudi sedaj v Avstro-Ogrski mnogo več revolucionarnega razpoloženja kakor pa v Nemčiji. Morda bo ravno to revolucionarno razpoloženje med avstro-ogrskim ljudstvom prineslo razpad monarhije preje, kot pa pride polna zmaga zaveznikov in tako revolucija bi zadala smerten udarec pruskemu militarizmu, kajti Nemčija bi izgubila z doseženo Avstro-Ogrsko najboljšo oporo.

Za uspešno revolucijo v Avstriji so zelo oteženi pogoji, kajti med ljudstvom še vedno divja strast narodnostnega sovraštva in ljubosumnosti; Avstrija se je izvršno razumela na ustvarjanje takega razpoloženja med avstrijskimi narodi, da si je na ta način zagotovila hegemonijo nad narodi. Te mase je sedaj seveda težko pridobiti za skupne akcije, kar dokazuje tudi zadnje glasovanje za proračun v avstrijskem državnem zboru, kjer je novo Habsburško ministrstvo dobilo večino. Z vlado so glasovali Poljaki, Rumuni in tudi Italijani, proti vladi pa Jugoslovani, Čehi, Rusini in socialni demokrati. Vlada si je torej zagotovila večino s pomočjo glasov tistih narodov, katere tako šikanira kakor Jugoslovane. S Poljaki v Galiciji ni postopala baš prijazno in o okrutnih činih oblasti proti galicijskim prebivalstvu je prišlo v svet mnogo poročil. Poročali so tudi o sovražnem stališču Poljskega kluba proti vladi in ravno Poljaki so mnogo pripomogli k padcu Seydlerjevega ministrstva. Ampak poslanci poljski kluba so že od nekdaj tisti element, s katerimi je vedno meštarila avstrijska vladna kamarija. V odločilnih trenutkih so bili vedno poljski poslanci, ki so pripomogli vladi do potrebne večine in tako je bilo tudi sedaj. V sled tega izigravanja naroda proti narodu in vsled korumpiranosti nekaterih meščanskih strank je težko misliti, da se bo Avstrija razbila s svojimi notranjimi silami upornih elementov. Poleg tega ne smemo pozabiti, da računa nemški militarizem s takimi možnostmi, pa je gotovo storil vse, da zaženi morebitne upore že v kali. Med vsemi avstrijskimi narodnostmi in ravno tako tudi v ogrski državni polovici ima vlada na svoji strani stranke, katere izgrava proti revolucionarnim elementom. Zelo značilna je brzojavka iz Amsterdama 23. julija, ki se glasi: "V zasedanju hrvaškega sabora je velika hrvaška stranka apelirala na vojaške oblasti v Budimpešti, naj upelje v hrvaško provinco vojaško vladu s razloga, ker se sedanja vlada in koalicijska stranka, katera jo podpira, vedno bolj nagiba k Srbiji in vzdržuje s njo tudi tajne vezi.

Poslane vladne stranke so demonstrativno zapustili zbornico vsled teh neopravičenih obdolžitve, naker je bila stvar predana odseku za preiskave."

V hrvaškem saboru je imela dunajska in budapeštanska vlada vedno razne stranke, ki so bile pripravljene voditi politiko uglasbeno na Dunaju in Budapešti.

Na Slovenskem imajo sedaj Sušteršiča in njegove pristahe in ker bo vlada njegovo "politično" delovanje podpirala, bo gotovo zelo oviral gibanje, naperjeno proti "mogočnemu habsburškemu jezlu", kar je dr. Sušteršič tako rad povdarjal.

Duh demokracije in ideja za združenje se je zelo razširila med Jugoslovani tekem te vojne. Kljub razkopanosti v razne province vsebujejo moč, ki dela sive lase avstro-ogrcem mogotcem. Toda čudežev od njih ne smemo pričakovati, kajti proti demokra-

tičnemu jugoslovanskemu ljudstvu brez orožja stoje militaristi z od vrha do tal oboroženi armadami.

Zato moramo računati na poraz Avstro-Ogrske z zunanjimi silami, ki so z njo v boju. Tem silam moramo pomagati tudi mi, ameriški Jugoslovani in Slovenci. Poleg moramo seznanjati svetovno javnost z našim vprašanjem, da se ne bodo Jugoslovani koncem konca, ko nastopi zopet mir, znašli pod kako nedemokratsko vladjo. Dinastije niso prav nič pri volji izročiti vladnih vajeti v roke ljudstva in s tem moramo računati tudi v jugoslovanskem vprašanju. Dinastije same ne bodo odstopile v prilog demokracije, pač pa jih je moralo dosežati še povsod ljudstvo prisiliti na odstop in ravno tako bo taka taktika potrebna tudi v bodočnosti.

V mednarodnem interesu je, da se jugoslovansko vprašanje reši pravično, če nečemo pustiti tistih vzrokov, ki so povzročili vojne v preteklosti, še v nadaljnji eksistenci. Da se odpravijo ti vzroki je potrebno združenje jugoslovanskih delov na Balkanu in v sedanji Avstro-Ogrski v federativno republiko, ki bo potem omogočila še balkansko federacijo in postala vredna članica svetovne lige narodov.

Slovensko republičansko združenje zastopa tako načelo rešitve jugoslovanskega vprašanja. Mnogo dela ima že za seboj ta organizacija, toda še več ga bo treba izvršiti v bližnji bodočnosti. Če bomo hoteli biti kos svojih nalogi, bomo morali storiti vse, da še bolj utrdimo našo organizacijo, je podpremo v gnetnem oziru in organiziramo v nji vse ameriške Slovence, kajti mi, smo edini, ki lahko svobodno delujemo za demokratsko rešitev jugoslovanskega vprašanja. Narod v domovini je ykovan v verige, zato se ne more gibati tako, kot bi bilo potrebno. Nasprotni elementi med Jugoslovani v inozemstvu pa delujejo za program krfske deklaracije, ki je nedemokratska in ne bo niti od daleč rešil jugoslovanskega vprašanja v smislu demokracije.

Pred nami, rojaki, je velika naloga. Nadaljujmo naše delo z vztrajnostjo, kot smo jo začeli in uspehi ne bodo izostali.

DOPIS.

Indianapolis, Ind. — Že večkrat smo nameravali ustanoviti tudi v naši naselbini lokalno organizacijo Slovenskega republičanskega združenja, pa smo vedno naleteli na kake zapreke. Končno je vzele vso stvar v roke družstvo Danica, šte. 22, SSPZ, ki je sklenilo na svoji zadnji seji, da pripomore do začetne akcije.

Ustanovna seja lokalne organizacije se je vršila dne 21. julija ob precejni udeležbi tukajšnjega slovenskega občinstva. Že iz prvega sestanka smo izprevideli, da so tudi tukajšnji Slovenci in drugi Jugoslovani vsi za idejo Slovenskega republičanskega združenja, in med njimi so možje, ki so tudi pripravljani delovati po svojih najboljših močeh za udržitve naše organizacije.

Na prvem sestanku smo izvolili sledeči začasni odbor lokalne organizacije: Jos. Pushnar, predsednik; Vencec Batih, tajnik; Jos. Bruder, zapisnikar.

Prvi sestanek je otvoril brat Jos. Pushnar, ki je pozdravil navzoče in razložil namen sestanka. Povdarja, kako potrebno je, da se tudi v Indianapolisu ustanovi trdnjava SRZ, kajti pokazati moramo, da tudi tukajšnji Slovenci in drugi Jugoslovanci bijejo sreca za Jugoslavijo. Za njim je nastopil John Matelich, ki je natančneje pojasnil namene in cilje SRZ, ter razliko med SRZ in SNZ. Povedal je, kako nujno potrebno je, da se v teh važnih časih zganejo vsi ameriški Slovenci v borbi proti avtokraciji centralni hal, ki grozi popolnoma polatičiti jugoslovanske narode in jih izročiti popolnemu gospodarskemu, kulturnemu in političnemu propadu.

Sklenilo se je obdržavati prihodnje seje drugo nedeljo v avgustu, kjer bomo sklenili nadaljnje potrebne stvari za naše delovanje in tudi, če dobimo govorcnika za naš šoh. Ker bo seja zelo važna, je potrebno, da se udeležite vsi, kateri se zanimate za naše gibanje.

Na svidenje 11. avgusta popoldne v dvoranu Slovenskega doma. Jos. Bruder, zapisnikar.

VESTI Z BOJISKA.

(Nadaljevanje s prejšnjega)

ci kmalu oditi. Drugi pripovedujejo, da so nemški vojniki govorili med seboj, ko je prišlo povelje za umaknitev: "Zdaj pa gremo nazaj v Nemčijo".

Umaknitev Nemcev v Pikardiji.

London, 5. avg. — Nemci so se umaknili čez reko Anere na zapadni strani pikardske fronte. Izpraznili so eno miljo ozemlja na osem milijonov front. Angleške čete so reokupirale mesto Albert, ki so ga zapustili Nemci; mesto je v razvalinah.

Umaknitev čez Anero je menda začetek splošnega umaknjenja iz Pikardije. Ako se bo Fochova ofenziva nadaljevala z dosedanjimi uspehi ob reki Aisne, pride vsa nemška fronta v Pikardiji v nevarnost. Nemški poveljniki slutijo nekaj takega, pa so postali pozorni, da jih zavezniki ne zasledijo speh. Nemci so se umaknili tudi čez reko Avro na vzhodni strani pikardske fronte in prepustili na štiri vasi Francozom. Izpraznili so pas teritorija na deset milijonov črti od Moreuila do Montdidierja.

General Foch ima zdaj široko polje za nadaljne napade med Soissonom in Montdidierjem, kjer je sovražna fronta zelo upogljena proti severu. Ako se zavezniki in Američani posrečijo spraviti sovražnika v konfuzijo na tej črti, se čisto lahko zgodi, da se zruši vsa nemška fronta v Pikardiji in katastrofa bo vsekakor večja kakor je bila ob Marni.

Mnenje vodilnih vojaških kritikov v Parizu in Londonu je, da Nemci ne bodo več tako kmalu sposobni za drugo ofenzivo. V slučaj, da Ludendorff ali Hindenburg ali kdorkoli poveljuje nemškim armadam, namerava še enkrat poskusiti srečo s ofenzivo, bo prej september, predno more organizirati raztrgane divizije. V tem času pa naraste ameriška armada najmanj za pol milijona mož.

Nemški poveljniki, ki "pogledujejo" nemškemu ljudstvu, kaj se je zgodilo zadnje dni na bojišču, so res občudovanja vredni modrijani. Ludendorff pravi, da izguba marnskega čepa ni bila le velika "strategija", temveč naravnost "zmaga" za nemško armado, kajti poveljstvo je "z mojim izvedeno umalnitvijo chrnilo stotisoče mož pri življenju". Ali ni to varčevanje človeškega materiala! Kdor hoče verjeti, da je Ludendorff zapravil kakih 250.000 mož v navalu proti Marni samo zato, da je potem ohranil še enkrat toliko mož z izpraznitvijo dotičnega teritorija, svobodno mu!

Dnevni seznam izgub.

Washington, 5. avg. — Danes je objavljenih 417 imen. Izgube: 203 ubiti v boju, 37 jih je umrlo za ranami in 9 vsled bolezni, šest moških smrtno ponesrečilo, 48 je težko ranjenih, 100 je ranjenih, toda ni še dognano kako, tri moške pa pogrešajo.

Nedeljski seznam vsebuje 283 imen. Izgube: 91 mož ubitih v boju, osem jih je umrlo za ranami in pet vsled bolezni, pet jih je smrtno ponesrečilo (eden na eroplanu), 130 je težko ranjenih, paše ni dognano kako, 12 jih pa pogrešajo.

Avstrijci izgubili na treh frontah.

London, 5. avg. — Iz Rima poročajo, da so italijanske čete okupirale hrib Štev. 173 severno-vzhodno od Brescia. Avstrijci so bili iznenadeni vsled nepričakovane napada in so se hitro umaknili. Italijani so povzročili Avstrijem velike izgube in vjele so 172 mož ter vplenili večjo zalogo vojnega materiala.

Vzhodno od planote Asiago so francoske čete izvršile lokalni napad in prodrele daleč v avstrijske črte pri Zocchia. Francozi so tamkaj vjele 124 mož in vplenili en top.

V Albaniji so italijanske in francoske čete ne samo ustavile avstrijske protinapade, temveč so poglone sovražnike nazaj na y črti. Avstrijski vojni stan priznava, da so Italijani reokupirali črto Fieri-Berat.

Razno iz inozemstva.

Delavci v Avstriji umirajo gladu. Bern, 5. avg. — Z Dunaja poročajo, da delavci v Avstriji umirajo gladu. Na nekem delavskem

zborovanju, ki se je pred kratkim vršilo na Dunaju, so delegatje poročali, da je umrljivost med delavci silno narasla. Razne epidemične bolezni divjajo po vsi državi.

Delegatje Wetenhoser iz Grada je dejal, da niso tamošnji prebivalci že tri tedne prejeli niti enice kruha niti mesa in odmerke kruha jim je znižal za polovico. Delegat Pankas iz Toplice je izjavil, da opravljajo nočno delo šest do deset let stari otroci v tamošnjih steklarnah z namenom, da si zaslužijo za hrano. Umrljivost med temi otroci je velika.

Delegat Schawel iz Moravskega je rekel, da ljudje ne bodo imeli premoga prihodno zimo. Delegat iz Inomosta je pa dejal: "Ako je vlada brez moči, si bodo morali delavci sami poamagati in vzeli bodo živila, kjer jih bo možno dobiti, da si potolažijo glad."

Amsterdam, 5. avg. — Grožnja nemške vlade, da bo zaplenila civilistom milijon ponošenih oblek za vojake, je izzvala v nekaterih listih satirične komentarje. "Vorwaerts" piše, da bo moral kancelar Hertling hoditi v raztrganih hlačah na cesarski dvor in Kuhlmann morda pride na mirovno konferenco v luknjastih rokavih, če bo vlada izvajala grožnjo do skrajnosti. Neki humorist svetuje, da morajo vse osebe nad 55 letom starosti ležati v postelji za dobo osemnajst mesecev po vojni in na ta način se že prihrani nekaj obleke. Drugi priporočajo, da se po vsi Nemčiji zasade figova drevesa!

Grožnja vlade pa ni ostala brez učinka. V Monakovem je vlada dobila 13.000 ponošenih oblek.

Kajzer in bivši grški kralj sta se skregala.

Pariz, 5. avg. — Iz Bazla poročajo, da sta se nemški kajzer in njegov svak, bivši grški kralj Konstantin pošteno sprla. Konstantin je zahteval od kajzerja, da začne večjo ofenzivo na Balkanu in mu pomaga dobiti nazaj grški prestol, toda Viljem je odklonil zahtevo. Konstantin je tudi hotel oženiti svojega sina Kristoforja z neko ameriško milijonarko, da na ta način pride do kakšnega denarja, ali milijonarka se je premislila in obrnila je hrbet bernškemu eks-princu.

Razstrelbe municije v Belgiji; 150 žrtev.

Amsterdam, 5. avg. — "Echo de Belge" javlja, da je pred nekaj dnevi eksplodirala velika zaloga nemškega streliva v belgijskem mestu Monsu. Del mesta se je podel in 50 Nemcev je naklo smrti. V Zuevu je eksplodiral nemški municijski vlak in sto oseb je izgubilo življenje.

Bolgarski kralj na mirovni misli?

Atene, 5. avg. — Tukanjski list "Hestia" prinaša vest, da je bolgarski kralj Ferdinand odpotoval nekam na mirovno mislijo.

Provizorična vlada v Sibiriji hoče napovedati vojno bolševikom.

London, 5. avg. — "Exchange Telegraph" ima poročilo iz Kodanija, ki se opira na poluradno "Pravdo" in uradna "Izvestja" v Moskvi, da namerava provizorična vlada v Omsku formalno napovedati vojno bolševikom. Češkoslovaške čete, ki so pripomogle tej vladi do obstanka, mobilizirajo Rusje v vseh okupiranih teritorijih Sibirijske. Sovjetska vlada je prejela mnogo pritožb od delavcev in kmetov v dotičnih krajih, da jih premagovaleci s silo potiskajo v armado.

Vcut, da se je sovjet umaknil iz Arhangela in da so mesto s pristankom okupirale zavezniške čete, še ni potrjena, vendar pa je verjetna po mnenju vladnih krogov v Londonu.

Dalje javljajo iz Kodanija, da sta si Lenin in Trockij nabavila telesno stražo, ker jima nasprotniki groze s smrtjo.

Ameriške vesti.

DELAVCI V CHICAGO BODO SLAVNOSTNO OBHAJALI DELAVSKI PRAZNIK.

Chicago, Ill. — Organizirano delavstvo v Chicagu bo na slavnosten način obhajalo Delavski praznik pod geslom: "Izvojujmo zmago za svobodo." Slavnost se bo vršila, da delavstvo dokaže, da je pri volji doprinesiti vsakovratne žrtve, da v tej vojni demokracije proti avtokraciji zma-

gajo Združene države in njeni zavezniki.

V to navdušenje za slavnostno praznovanje Delavskega praznika je prineslo imenovanje meščanskega odbora po županu Thompsonu diskord, ki naj sodeluje pri proslavi Delavskega praznika.

O stvari so razpravljali delegatje "Delavske federacije" v Chicagu na zadnji seji. Mnogi govorniki so povdarjali, da organizirano delavstvo ne more sodelovati s tem odborom. Delegat Matson, ki zastopa pleskarje in sobne slikarje, je najbolj krepko nastopil proti sodelovanju z meščanskim odborom in delegatje so mu ploskali, ko je rekel:

"Pleskarji in sobni slikarji ne bodo nikdar marširali z možmi ali z njimi, ki jih je imenoval župan Thompson, in ravnotako se ne bodo podvržili, da bi jih oni pregledovali."

Reyerson, jeklarski mož, John M. Glenn od "Illinoiske podjetniške zveze in J. Ogden Armour, ki so križali delavstvo skozi leta, tvorijo fino družbo, ki se imenuje, da sodeluje z nami. Mogoče župan Thompson ali Glenn ali kdo drugi v županovem odboru želi, da delavstvo izkaže svoj patriotizem njim, ali nam ni treba tega izvršiti. Tako smešno je, če se vpraša nas, da sodelujemo s temi ljudmi, kakor če bi vprašali Hindenburga ali Ludendorfa, da pomagata proslaviti ameriško zmago nad Nemčijo."

Vsi govorniki so soglašali, da mora letošnja proslava "Delavskega praznika" prekašati proslave prejšnjih let, čeprav so bili proti sodelovanju meščanskega odbora, ki ga je imenoval župan.

Splošna sodba govornikov je bila, da mora biti proslava solidaren izraz organiziranega delavstva, da stoji trdno v tej vojni za ameriško vlado in predsednikom, toda slavnosti naj se ne udeležijo ljudje, ki so znani kot nasprotniki delavstva.

OSEMURNI DELAVNI PRIZNAN ZA 28.000 DELAVCEV.

Washington, D. C. — Vojni odbor je izdal zelo važno razsodbo v zadevi 28.000 jeklarskih in železarskih delavcev Bethlehem Steel kompanije v Bethlehemu, Pa.

Predvsem prizna delavcem pravico do organizacije, da se lahko lehem kompanije za naj bolj spretnajali.

Odredil je revizijo ali odpravo nagradnega sistema, ki je bil do sedaj v navadi v tovarnah Bethlehem kompanije za naj bolj spretnih delavcev.

Odredil je revizijo mezde za delo od kosa in ustanovil minimalno mezdo za 5.000 strojnikov v skladu s mezno lestvico, ki sta jo uvedla vojni in mornariški department.

Določil je osemurni delavnik in da delavci dobe časopis za delo po osemurnem delavniku in dvojni čas ob nedeljah in praznikih. Poleg je dodatek, da se delavci primerno odškodijo, ki so plačani od kosa, če delajo po končanem osemurnem delavniku ali ob nedeljah in praznikih.

Žene dobe isto mezdo kot delavci, če opravljajo ravnotako delo.

Odredba povišuje mezdo električarjev, ki so vprašali 67^{1/2} mezde na uro, za pomagače pa 40c. Odbor je določil za električarje prvega razreda 67^{1/2} c, za električarje drugega razreda 62 in pole za pomagače 40c.

Zadeva je prišla pred vojni delavski odbor dne 7. maja po seriji štrajkov od strani mehaničarjev in električarjev.

ŽUPAN TEPEN V BITKI PROTI PLINSKI DRUŽBI.

Chicago, Ill. — Župan Thompson je doživel svoj največji poraz. Pisal je list občinskemu svetu, v katerem se je poslužil prav ostrih izrazov in priporočil, da se v tožbi proti plinski družbi nado-mesti advokata Donald R. Riechberga z drugim advokatom. Občinski svet se ni oziral na županovo priporočilo, ampak s 56 glasovi proti dvema naročil advokatu Donald R. Riechbergu, da vloži na sodišču petico za sodnijsko prepoved, ki naj prepove plinski družbi povišati cenę od 70 na 88 centov za tisoč kubičnih čevljev plina. To akcijo je izvršil občinski svet na izredni občinski seji.

Županu sta ostala zvesta le dva občinska svetovalec: Edward F. Cullerton in Louis B. Anderson. Cullerton se je trudil zastopati in vse pretege, da izpodrine advokata Riechberga in da pride na njegovo mesto John S. Miller. In Anderson je napravil lep govor v prilog "odličnega državljana v državi — Samuel Insulla."

Cullertonov poizkus je bil na mestu poražen. Anderson je prenehal v svojem govoru, toda v pavzi ni bilo ploskanja od strani občinskih svetovalec, ki se prav nič ne veselo povišanja cene na plinu, povišanja voznine na ulični železnici in drugih takih neprijetnih reči, v katerih je zainteresiran Insulla.

Župan ni bil navzoč, kajti imel je važne opravke v Galesburgu. Pravijo, da so ti opravki v zvezi s senatsko tego, po kateri hrepeni.

V pismu je pa očital advokatu Riechbergu nezmožnost v tožbi proti plinski družbi, da vrne konizmentom \$10,000,000, ki jih je preveč iztirjala od njih za plin.

Pismo je povzročilo vihar na seji, kajti pismo je bilo pisano v zelo žaljivi obliki za Riechberga. Vstal je občinski svetovalec Willis O. Nanie in odgovarjal na županovo pismo. Dejal je, da so besede župana nepravilne.

Advokat Riechberg je predložil občinskemu svetu obširno poročilo, zakaj priporoča, da občinski svet vloži petico za sodnijsko prepoved proti plinski družbi. V tem poročilu je dokazal na podlagi družbenega proračuna, da bo plinska družba dobila na leto nad \$3,300,000 nad obrestmi zadolžne, če ostane povišanje v veljavi. Poleg tega razloga je navedel še mnogo drugih, ki govorijo, in priporočajo, da občinski svet podvzame akcijo za sodnijsko prepoved proti plinski družbi.

HARVESTER KOMPAZIJA ODNEHALA.

Washington, D. C. — Harvester kompanija, ki ji pravijo tudi trust za poljedelske stroje, se bo razpustila, ker je kršila Shermanov protitrustjanski zakon.

Justični tajnik Gregory je naznanil, da je International Harvester kompanija umaknila svoj prijav proti razsodbi distriktnega sodišča na najvišje sodišče, ki je razsodilo, da se družba razpusti.

ZADNJE VESTI.

IZDAJATELJI LISTOV MORAJO ZNIZATI KONZUM PAPIRJA.

Washington, D. C., 5. avgusta. Papirna industrija spada med važne industrije in vojni industrijni odbor priporoča največje varčevanje s papirjem in da bodo izdajatelji časnikov snizali konzum papirja pri dnevnikih za petnajst odstotkov in za dvajset odstotkov pri nedeljskih listih.

POTAPLJAČA POTOPILA LA-DJO PRED VIRGINSKIM OBREZJEM.

Washington, D. C., 5. avg. — "O. E. Jennings", ameriški parnik za prevažanje olja, je bil potopljen pred virginjskim obrežjem od nemške potapljače. Rešilo se je trideset oseb, kapitana in 12 mož še pogrešajo.

Po tej akciji kajzerjevih piratov sodijo, da sta dve nemški potapljači tokraj morja.

GENERAL CROWDER ZA TENDENSKO REGISTRACIJO.

Washington, D. C., 5. avg. — General Crowder priporoča, da se mladeniči, ki postanejo stari 21 let, registrirajo teden za tednom skozi prihodnje tedne, da lahko posvojejo v septembru 200.000 mož v armado. To se lahko izvrši, če predsednik izda tozadevno proklamacijo.

POZOR SLOVENCIM!

Vsem rojakom želim naznaniti, da sem se zopet preselil v Chicago iz Blue Islanda, Ill. in imam svojo gostilno, kjer točim raznovrstne sveže pijače. Rojakom se toplo priporočam, da me obiščejo ob priliki na novem prostoru. Dobra in točna postrežba vsem.

ANDREW SPOLAR, 1834 So. Ashland Ave. in 18 pl. Chicago, Ill.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 200, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovič, B. F. D. 4, box 80, Girard, Kans.

II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9409 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Clearo, Ill.

Zapisnikar: John Malek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

John Ambrosi, box 351, Canonsburg, Pa.

Paul Morgan, 741-1st St., La Salle, Ill.

F. S. Taubner, 674 Abney Ave., Rockspring, Wyo.

POMOTNI ODBOR:

Anton Erast, box 140, Canonsburg, Pa.

John Radlsek, box 432, Smithton, Pa.

Rudolf Pleterski, box 438, Bridgeville, Pa.

Jakob Miklavčič, L. Box 3, Wilcox, Ill.

M. Petrovich, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

John Zavertnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6205 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. F. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDEBAR, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŽE AMBROSI, box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe preprijave vsebine, ki sta jih rešili prva in druga instanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON VERBAR, box 140, Canonsburg, Pa.

VSE DOPISI, razprave, članki, namazila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglaš., se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-57 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvom S. N. F. J. uredništvo in upravništvo "Prosvete" ne rabite imena gradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

DUNLO, PA.

Začasno mladeniško združenje (fantovsko združenje) v Dunlo, Pa. Vabi na plesno veselico, katero priredi dne 10. avgusta t. l. ob 6 uri zvečer. Uljudno vabimo vse od blizu in daleč, da se te naše prireditve množično udeležijo.

Na ti veselici bodo sodelovala godba na pihala, v odmorih bo igrala pa harmonika, ki bo imela nalogo dati krasne valčke in razne poskočnice in ne vem kaj še vse iz svoje zaloge. Da bo pa ved zabave se bo vršila tudi žaljiva pošta, in da bo v resnici žaljiva nam je zagotovil poštar sam s svojo izjavo, da mora biti vsak naslov, naslovljen na "Jesenske rože." Vstopnina za moške je 75c. Ženske so proste vstopnine. Ker pa je dobiček namenjen v dobrodelne namene, upa odbor, da ga ne bo doje rojaka, ki bi izostal.

Za vse drugo potrebno in točno postrežbo bode skrbel odbor. Za odbor Louis Sterle. (Advertisement.)

POSEBNO BLAGO, TUDI TAKO KI SE MNOGOKRAT PRIKRIVA.

To je razno tako blago, ki se ne more dobiti povsod in ga potrebuje vsak človek. Bodisi star ali mlad, zdrav ali bolan, rovan ali premočen. Zelo zanimiv, podoben ljudem obsevanjem svetlobe in svetla. Podoben brezplačno. Knjiga "Mali domači zdravnik", cena 25 centov; v zalogi imam tudi vsa v leti opisana zdravila.

MATH. FREDER, Box 772, City Hall Sta., New York

Prof. Dr. Mullin

ZDRAVNIK — SPECIALIST ZA SLOVENCE

411-4th Avenue (NA SPROTI POŠTE)

Pittsburgh, Pa.

ELEKTRIČNA PREGLEDNA S I ZARBL.

Hitri in izkušeni zdravnik, s 25 letno prakso. Zdravi uspešno in hitro vse bolezni: pljučne, ledvene, obilne, trganje, nervoznost, krvne bolezni, kakor tudi druge bolezni možganov. Odravi vsako bolezen katero prevzame v svojo okroglo. Uporablja najboljša evropska, ameriška in ostali delov sveta zdravila. Nika čena. Navez brezplačno. Tolec pregled poplača jamačen. Pri meni se zdravi veliko številu Slovencev. Uradne ure od 9. ure zjutraj do 8. ure zvečer, ob nedeljah samo od 10. do 2. popoldne.

Kodar vam poteče naročnina na "Prosveto", jo obnovite pravčasno, da se vam ne ustavi list.

JETNIK.

Milan Pugej.

I.

V mraku je šel mimo kolodvora. Blizu glavnega vhoda je prekrizal cesto, in ko se je obrnil v stran, mu je stopil nasproti mlad par. On je bil čoket, nizek, rjav, z močnimi brki in trdimi pogledi, a še primeroma mlad, ona visoka, tenka in v obraz kri in mleko. Držala se ga je nad komolecem in govorila pridružno in srečno: "Samo tega sem si želela, samo to je bil moj cilj! In zdaj sem tvoja, peljem se prvič s teboj, sama, brez starišev ... ah ..."

Njen glas ga je opozoril, da se je vanjo ozri in jo takoj spoznal. To je Tekla, ki mu je bila znana še takrat, ko je hodila v osmi razred. Pozdravil jo je, tudi ona je odzdravila in temno zardela. Spoznala ga je in utihnila. Mož je nekaj opazil in se oglašil resno in važno: "Kaj pa je? Kdo je to?"

"Nič!" se je čul odgovor mlade ženske in dvojica je izginila med množico.

Gotovo je, da se je spomnila takoj prejšnjih časov in tudi tega, da je govorila njemu enake stvari enako vdano in nemara še bolj goreče. In še kolikokrat! Ko sta se sešla zvečer v samotni ulici, ko sta se izprehajala v mraku ali jutru po drevoredu in zašla na tiho pot, sedla na samotno klopo, približala obraze, se stisnila drug k drugemu in se objela, takrat je izpregovorila včasih še gorečnejše. Pritisnila je ustne v njegovo uho, oklenila se ga okoli hrbta z omema rokama, se prižela nanj z vso silo in rekla: "Ti ... ah ... moj ..."

Zdaj dela isto z drugim. Stori la je že dozdaj stokrat in ponavlja mogoče ravno ta hip v kupcu drugega razreda, kjer se peljeta na svatbeno potovanje.

"Ha!" je zamahnil z roko Guštin Kolar in videl, da stoji pred svojim stanovanjem. Obstal je, se okrenil in odšel še nekoliko po ulicah. Malo ga je bilo prevzelo to nenadno srečanje. Zdaj je sicer že pet let od takrat, ali spomini so še živi. Tekla je bila zanimiva, živahna ljubica. Prišla je k njemu v stanovanje, kakor napravi to velika, izkušena in življenja vajena dama. On ji je igral klavir in ona je rada pela in pri tem obračala besede "Du bist zu treu, um schoen z usein" ali "Po cesti pošta plava, ti Tekla budi zdrava!" Smejale se je, zabavala takorekoč sama s seboj, sprevajala za kratek čas po sobi in pokazala s kretinjo in mimiko kako se poje v Rigolettu "Ženska" je varna nas": nekoliko skozi nos in malo trdno.

Po ulicah je vse križem vrvelo, prodajalne so bile še odprte in izložna okna so kazala v svetlih lučih svoje bogate in pisane zaloge. Tramvaj so zvonili, avtomobili trobili in ropotali, fjakirji kričali svoj "hop, hop", a Kolarja ni vse to nič motilo. Hodil je prav avtomatično in bil zadavljen. Misli je, da Tekla vseeno zdaj več tako ne ljubi, kakor je takrat. Zdaj je starejša, zdaj je tisto mlado in nemirno srce že nekoliko pokojnejše, zdaj so se prvi ognji že umirili, znižali in vse tli in plameni pri tleh. Ali takrat, ko je imela rada njega, je bila njena ljubezen drugačna. Razloček med njo in med drugimi je bil po priliki tak, kakor med dobrim vinom in šampanjcem. Tam vse teče in človeka mami, a tukaj vse šumi, brizga na vse strani. Če ji ni kaj ugodil, kakor je želela, je prišla naravnost k njemu, jokala, bila z oškimi in visokimi petami ob tla in tolkla po mizi, da je imela drobno in lično pest črno od udarcev. Ko jo je pomiril, je plesala, sedala z viška na posteljo in zofo, zvonila po zraku z nogami, bežala pred njim in se mu istočasno obežala za vrat in ga dušila s poljubi: "Ti ... ah ... moj ..."

Šel je pozno zvečer iz mesta v drevored in obstal tam pred klopki, kjer je posedal včasih ž njo, kakor pred znanci. Ogledal je vse in videl je, da je še po starem. Tudi takrat je sijala luna kakor danes in skozi vejeve kostanja kakor noč. V bližini je šumljalo enako vodomet in pograval zdaj bolj in zdaj manj. Tam zadaj je stal beli gradič in v njegovem stolpu je bila ura počasi, mirno, razločno, s prijetnim zvokom.

"Pojdiva, kasno je!" dejal je on, dasi bi bil še rad ostal deset večerov po vrsti.

"Ne!" je rekla Tekla in se popravila v njegovem naročju. "Čakaj! Še en poljub!"

"Tvoji domači bodo hudili!"

"Zdaj je že tako prekasno! Če pridem zdaj ali malo pozneje, zmerjali me bodo vseeno, torej ostaniva še malo!"

In ko sta se razhajala spodaj na cesti, je trdila in cepetala z nogami: "Ne morem od tebe, pogled ... ah, ti vrag! Samo tega si želim, samo to je moj cilj: postati tvoja žena! Ah, ta slast!"

Domov je prišel že ponoči, ne da bi se bil domislil na večerjo. V sobi je odvil elektriko, sedel k svoji pisalni mizi, vzel iz žepa ključ in odprl predal, kjer so ležali spomini. Med raznimi ženskimi pismi so se mešala tudi njena. Ko je bil njen oče — nekakšen finančni uradnik — prestavljen v Dalmacijo, takrat je morala tudi ona ž njim. In v tistih časih so romala njena pisma k njemu po dvakrat na dan. Drobno so bila popisana, polna zanimanja zanj in za vse podrobnosti, ki so bile ž njim v zvezi. Kakšen je, ali nosi še isti naočnik — velik in črnoobrobjen? Ali ima lase še vedno velike in a prečo ob strani? Ali si je pustil zdaj, ko je moda taka, tudi on obstriti svoje brčice? Če je to storil, zakaj je ni vprašal? Ona namreč tega ne mara.

Pozneje je pisala vsak dan enkrat in nekoliko splošneje. Bog ve, kdaj se bosta videla! Naj gre včasih v drevored in po tistih ljubih krajih, kjer stoji v mesečini znane klopi. Opise naj ji potem to. Pri njej je vse drugače. Morje ima vedno pred seboj, zlasti morje, ki je sicer veličastno.

Po preteku dveh ali treh mesecev so bila pisma redkejša. Prihajala so vsaki peti, česti dan,

vsaki drugi teden in postajala so krajša. Kadar je pisala, je tožila, da ji je dolgčas, in zaradi tega ima družbo, ki je bedasta. Kopljejo se v morju, tepejo se, "norijo".

Končno je vse izostalo in voščila sta si samo še godove in praznike. Tudi on je ob enem ž njo prenehal. Razmere so se izpremenile, ljudje, ki jih je spravilo življenje ž njimi v dotiko. In vendar se je vse končalo definitivno šele zdaj, danes jutraj, ali večeraj, ko se je Tekla poročila. Bile so še tu neke vezi, ki jih je čutil, če se je spomnil nanjo. Ako bi bila živela zopet v istem kraju, gotovo bi se bilo nadaljevalo staro razmerje, a zdaj je pretrgala in presekala ona vse. Stori la je legitimen korak, minulost je ločena, kakor bi jo sedo nad njenim ravnanjem.

Kolar je vstal, držal v roki pismo iz prvih časov in hodil po sobi. Njenega moža je videl samo za par hipov, ali vseeno je o njem premišljal. Nekaj trdega je v njem, nekaj neizprosne, samovoljnosti, železna, moška volja. O šali, o kratkoročnem življenju, ni na njegovem obrazu sledu. On ne zna gledati za šalo, ker je njegov pogled preoster in preosoren. In menda ravno ta trdoba, ta nenavadna osorna močnost je imponirala Tekli. Pri njem je naletela na nekaj novega, različnega od drugih stoterih moških, ki jih je srečala in spoznala v življenju.

Kolar je sedel zopet za mizo, podprl glavo in mislil še vedno z zanimanjem. Tekla, tista svobodna, vesela Tekla je postala uklonjena zakonska žena. Prej bi je ne bili krotili svetovi, a od nekega je prišel čoket, nizek in trmoglav človek in njemu je uklonila glavo in rekla: Izvoli! Ti ravnaj z menoj po volji! Zanimivo je, če drugega ne! No, in kako se stiska k njemu, žari v lica in govori, kakor bi se bala, da bi ji ne ušel, ali da bi si ne ogledal druge. Iz tistega hipnega vedenja, ki ga je videl pred kolodvorskim vhodom, govori tudi kos ženske ljubosumnosti.

Smehljaj se je, držal v roki njeno popisano pismo in ril z leveco po svojih dolgih, temnih lasih. V podolgasti in suhljati obraz je bil blede kakor vedno, samo oči so bile svetlejšje in živahnejše kakor po navadi. Čital je iz njenega pisma in se smehljaj: "Samo to so moje želje, samo to moji cilji: postati tvoja žena! Ah, ta slast, ta neskončna slast!"

II.

Kolar je hitel s šopom not v rokah v glasbeni zavod. Zdaj je bila ura sedem in ob polu sedmih bi bil moral biti že tam. Stekel je naglo po stopnicah, odločil v predsobi palico ob klobuk, popravljal v naglični lase, hrupno odprl vrata, sedel za klavir in pogledal kapelnika, ki je mislil že prirediti brez njega. Njegovi prijatelji — basisti, violonisti, čelisti, flavtisti in drugi — so pokimali iznad inštrumentov, kapelnik je zamahnil, rogovi so zapeli in Kolar je udaril na klavir. Igrali so prelesto stvarco, ki jo je zložil neki Sibelius.

Dvorana je bila majhna in komaj vrdna imena. Ob četrtnih se je sestajal v njej muzikalni klub in prirejal sam sebi in pieli množici povablencev, povečini glasbenih amaterjev in amaterk včasih bolj in včasih manj zanimive glasbene večere.

Nekako po tretjem stavku je imel Kolar daljšo pavzo in ozrl se je po poslušalcih in poslušalkah. Videl je več neznanih dam, nekaj prav mladih in lepih postav in igral dalje. Po igri se je z drugimi vred predstavljaj. Najprej neki visoki, postarni dami. Ta ga je predstavila drugi mlajši in obe skupaj sta ga peljali pred znanko, pred Teklo. Motala se je zadaj, prej je ni videl, zdaj je stala naenkrat pred njim. Strmel je, obstal brez besede.

Postarna dama je rekla: "To je gospod Guštin Kolar, profesor glasbe. To tukaj pa je Tekla Matuž, stotnikova soproga!"

"Me veselil!" je rekla Tekla tako navadno, kakor bi ga videla v resnici prvič. Dala mu je roko, mehko, brez energije in temperamenta. Odšla je z damami v sosednje prostore, kjer je bila restavracija. Kolar je zvijal svoje note. Zavil jih je v papir, jih nosil nekaj časa seboj in jih sklenil naposled spraviti v majhnem kabinetu, kjer so shranjevali drugi svoja godala. Roke so se mu tresle, po glavi mu je šumelo kakor človeku, ki je silno navdušen ali silno presenečen in bi rad nekaj dosegl, česar se boji. Iskal je primeren prostorček, omot mu je padel na tla, vrata za njegovim hrbtom so se odprla in zaprla in pred njim je stala Tekla.

"Servus, Kolarček!" se je zasmejala, skočila veselo proti njemu in mu krepko stisnila obe roki. "Kako se imaš? Kje si v službi? Sedel k meni!"

Peljala ga je k steni in ga posadila tik sebe na leseno klop. Ne da bi čakala njegovih odgovorov, je govorila veselo dalje. "Ko sva se peljala, jaz, veš, in moj mož na svatbeno potovanje, sem te srečala pred kolodvorom. Prav vroče mi je postalo. Kaj si me pa tako čudno pogledal?"

"Ah," je akrival on, "tebe in tvojega moža srečal, pogledal, kdaj?"

"Kaj pa ti je?" je vprašala ona.

"Zakaj?"

"Ko se tako čudno meni! Mene nisi srečal, nisi pogledal!"

"Pustimo!" je rekel Kolar. "To je zdaj vseeno! Naše pomladi so odevete!"

"Kako elegično!" je vzkliknila Tekla. "Kdo ve, če so odevete! Kar se mene tiče, ne obupam do smrti! A zdaj grem! Spremi me!"

Odšla sta brez slovesa, in ko sta bila zunaj sama, je rekla Tekla: "Nocoj in jutri sem sama. Moj mož je šel z vojski in se vrne pojutranjem. Če ti je prav, pojdiva malo po drevored!"

Šla sta. Kolar je bil nemiren in govoril je tiho in hripavo. Pravil ji je, kako ga je presenetilo, ko jo je srečal na kolodvoru. Misli je še vedno, da se pletu med njim in njo neke vezi, a ona je vse nenadoma raztrgala s svojo poroko. Kdo bi si bil to mislil, kaj ji je šinilo v glavo.

(Nadaljevanje.)

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

"To je ravno tako strašno, in jaz omilujem oba."

"V tem kažete pač jako nežno srce," pristavi porogljivo Robert. "Ali vam, gospica Olga, smilijo se le ljudje v novelah in povestih, a v dejanskem življenju ne!"

"Jaz čutim enako za vse. Domišljujem si namreč, da se je to, kar berem, zares dogodilo: in jaz trpim tedaj z osebami, kakor da bi jih poznala. Meni se sploh vsak človek smili, katerega zasleduje nezasluzena nemila osoda!"

"Temu se drznem oporekati, gospica. Jaz poznam nekoga, ki v dejanskem življenju mnogo trpi, a Vi nimate zanj nobene milosti."

"Usmiljenje imam gotovo z njim, ako le vem za njegovo trpljenje. Drugo vprašanje pa je to, ali mu morem pomagati," odvrne Olga premišljeno na rezko opazko Robertovo, o kateri je vedela, kam ona meri.

"Tudi pomagati mu morete, ako le hočete," pristavi odločno Robert.

"Vse storim, ako morem: le povejte mi, kdo želi moje pomoči in milosti!"

Po teh besedah poprosi Robert Olgo, ali se sme vsesti zraven nje na klopec, kar mu gospica seveda takoj, če tudi ne rada, privoli.

Zdaj ji Robert najprej naznani, zakaj jo je tukaj v tiem prirodnem svetlički obiskal. Želi že namreč dolgo na samem z njo govoriti. Naj mu tedaj te prisiljenosti ne zameri, in naj mu žrtvuje nekaj časa, da ji vse, kar mu je na sreci, razodene.

Iz teh besed je Olga takoj spoznala, kaj ga je privedlo k nji ter si misli: "Danes si hoče gotovo izprostiti roko ter me vprašati, ali hočem biti njegova!"

Zdaj pa je začelo deklci srce od samega strahu hitreje biti, in nenavadna rudečica se je razvila po njenem obličju. A vendar se opogumi ter sklene, baronu na vsa vprašanja odločno in odkritosrčno odgovarjati.

"Slobodno Vam, gospod baron, da mi poveste, kar vam je na srecu, odgovori tedaj Olga na Robertove besede.

"Dobro vam je znano, gospica, zakaj sem prišel v Poreče v vaše obližje. Vi veste, zakaj vaša rodbina in vsa tolktrik obiskujem. Vi razvidite, zakaj se vam, gospica, približujem, in davno ste že uganili moje namene. Vse to vam je znano, a proti meni se delate, kakor da bi ničesar ne vedeli o tem. Da še več, vi se mene celo izogibljete! Moja družina vam je neljuba in — celo zoperna."

"Vi o tem preostro in krivo sodite, gospod baron," odvrne Olga mirno, a videti ji je bilo, da se komaj premaguje.

"Odkar vas je bil grof Konarski z gospo grofinjo obiskal," nadaljuje Robert, "izpremenilo se je mnogo pri vas. Vaša družina se je pomnožila. Drugi, tuji ljudje postali so vam — ljubši od mene, in to me boli."

"Da bi bili naši rodbini tuji ljudje ljubši kakor vi, gospod baron, to ni res, in jaz tedaj tudi ne vem, kaj bi vas bolelo v srecu," odgovori Olga v tla gledajoča. A čudila se je, da je baron Robert v svojem govorjenju tako miren; kajti o drugih prilikah kazal se je bolj razburjenega. Trebla se mu je pa beseda, in poznalo se je naravnost, da vidno zatuje svojo strast.

Robert je seveda danes nalašč z Olgo prav mirno in nežno govoril, mence, da bode pri nje z dobrimi in lepimi besedami še največ opravil. Premagoval se je, zato da bi deklci srce omečil ter se ji tako bolj prikupil. Tedaj nadaljuje polagoma:

"Blagovolite mi, gospica, da vam razkrijem vse svoje misli in namene! Dospevši v Poreče imel sem preveliko srečo, spoznavati vas, gospica, bolj na tanko. V svojem prvem obnašanji proti vam sem se malo preneglil, a zapeljala me je bila zgolj ljubezen do vas. Zatorej mi odpustite moj neprimisljeni greh!"

Čim dalje ko sem pa vas spoznaval, tem bolj pa je killo v mojem srecu spoštovanje do vas. V vas sem našel veliko izjemo ženskega spola, v vas vidim utelešen oni uzor ženskega sveta, katerega že od nekdaj iščem in cenim.

Od dne do dne sem vas torej bolj častil, povzdigoval in — ljubil!"

Olga se pri tem govoru ne gane. Kakor prej gleda tudi zdaj nepremično pred se. Robertove besede so ji bile malovažne. Ona je mislila na blagodoneči glas svojega Milka, ki jo edini pretresa z radostjo sreci! Ker torej Olga molči, nadaljuje Robert:

"Čiti sem, da sem bil srečen v vaši družini. Že sem vas bil mislil vprašati, ali je našla moja nagnenost odmev v vašem srecu? Že sem vas hotel prositi, da mi rečete, ali mi morate slediti na moj dom — kot nevesta, kot moja žena, — sem bil sklenil razkriti vam, da je moja sreča le od vas odvisna in da morete le vi osrečiti mene in mojo rodbino: vse to sem že hotel storiti, a kar na enkrat se izpremeni — vaše sreci! V moji duši se je rodila strašna slutnja, da ste mi svoje srecu odtegnili, in od istega časa ne najdem več sreče ne miru! Polotila se me je huda bol. Mojo dušo pretresa ljubosumnost. Ne morem se več premagovati, in moja velika ljubezen do vas prisilila me je, da Vas zdaj tu motim. ..."

Ali moj sklep je končan. Danes mi morate povedati, ali mi je vaše srecu udano ali ne. Reči mi morate takoj tu, ne izpustim vas prej, ali smem upati, da mi poklonite roko, če prosim pri očetu za njo. Govorite Olga! Recite mi odkritosrčno, kako čuti vaše srecu do mene!"

"Da gosod baron, biti vam hočem biti odkritosrčna," odgovori mrzlo po dolgem molčanju Olga. "Vaše današnje vedenje zdi se mi čudno, predrugačeno. Tako še niste govorili z menoj. Kako celo drugače vedli ste se prej! Niti ene nežne, niti ene ljubeznive besedice niste imeli za me. V vsaki vaši besedi se je kazala ošabnost in preziranje vsega, kar ni vašega stanu in plemstva. Ne smete se torej čuditi, da me je vaše vedenje bolj odvračalo, nego vabilo nase. Nikdar se nisem mogla sprijazniti z mislijo, da bi se mi nekdaj utegnilo-kazati, kako sem le o milosti svojega soproga došla v kroge ogrskih magnatov, kamor po svojem rodu ne pripadam."

Razven tega pa se je pokazovalo, da postaja navzkrižje najinih idej in nazorov o življenju in svetu tem večje od dne do dne. Najino mišljenje ovaja v vsem in vsakem druge nagleda. Najina značaja sta si tako različna, tako nasprotna, da se ne moreta nikdar družiti v srečnem skupnem življenju. Tedaj lahko razumevate, gospod baron, zakaj ni našlo moje srecu v vas nič vabljivega zase, in le zatorej se vam zdi, da se je ono izpremenilo!"

Robert se je, poslušaje Olginu očitanje komaj premagoval, da ni pokazal svoje prave naravi in razburjenosti. Misli si pa je: "Zvite so kakor kače te ženske, a kažejo se v golobji nežnosti. Kako lepo in odkritosrčno izvaja vse uzroke, zakaj mi ni udana! In seveda vsemu sem le jaz kriv, moje plemstvo in vedenje! A kaj hoče z značajem? — Večje fraze ni, kakor je ta beseda, katero vsak po svojem tolmači. A hočem ji trdno stopiti na prste, da me nikdar ne pozabi." Zatorej ji takole odgovori:

"Vaše srecu, gospica Olga, se ni le izpremenilo, ampak ono se je meni celo odtujilo. Ali jaz vem dobro, zakaj. Ker se vam ne dobrikam, ker vam ne dvorim, ker se vam ne uklanjam, kakor ljudje brez stanu in službe, zategadel vam moje vedenje ne uga. Ker vam ne hlapčujem kakor drugi, oponašate mi ošabnost."

Vi govorite tudi, da so si nasprotni najini nazori! — Vam seveda ni povšeči, ako se drznem oporekati vam; ali jaz storim to vse iz lastnega prepričanja in lastnih izkušenj. Jaz ne zatajujem svojega mnenja kakor drugi, ki si ne upajo gosorit drugače, kakor jim ukazuje ženske — dobivše jih v svoje zanke!"

"Pomislite, gospod baron, kaj govorite. Vi me žalite s temi besedami."

"Da pomisliti hočem v bodoče, kaj govorim, a ob enem tudi pomisliti, kaj delam, na kar ste vi, gospica, celo pozabili," odvrne zbadljivo Robert ter nadaljuje: "Ker niste vi, gospica, odkritosrčna v svojih besedah, hočem pa biti jaz! Vi ste se mi začeli odtegovati, odkar prihaja ta plebeje, oni domači učitelj pri grofu Konarskem k vam. Ali ni to res? Govorite!"

"Res je, kar trdite. A kaj potem, gospod baron," vpraša ga Olga, težko se premagujoč, da ne vstane ter odide pustivši ga samega.

"Jaz hočem vedeti kakšne razmere so med Vami in onim vsiljenecem," trdi in zahteva zdaj Robert.

"In to zakaj?"

"Zato, da zvem, pri čem sem jaz in vaši stariši. Jaz hočem imeti gotovost, ki odločuje na dalje moje dejanje. Zatorej vas vprašam celo naravnost, ali ljubite res onega tučja? Govorite resnico, gospica, sicer vam to dokazem."

"Kaj mi dokazete?" vpraša Olga prestrašena.

"Jaz vam dokazem, da je vaše vedenje z Vogrinom nedostojno. Ono imi ovaja, da sta si vidva kakor dva prsta na roki. Za moj hrbtom se ljubkujeja in milujeja kakor ljubčeta dvojica."

"To je obrekovanje, grdo naltcevanje. S tem mislite mene ugnati, a motite se. Jaz vem, kaj je ženska dostojnost. Vi me je ne bodete učili; to ste že sami pokazali!"

Po teh Olginih besedah potegne Robert ročec, ki ga je našel onno jutro v Dolah, iz žepa ter ga pokaže Olgi, zmagonosno vprašajoč, ali ga ne pozna.

Olga seže hlastno po njem in reče: "Ta ročec sem izgubila onno večer, ko smo ntili kres."

"Ali pa veste, kje ste ga izgubili, gospica?" vpraša hitro Robert in pogleda Olgo po konei, porogljivo smehljaje se.

"Te ga ne vem."

"A to a vem jaz. Izgubili ste ga ondi, kjer vas je bi vaš spremljevalec — objel in poljubil! Noč je bila temna, ali blisk je pogostoma razsvetljeval, kazoč mi ljubčete prizore!"

"To je nesramno, kar pravite, in grda laž. Sram vas bodi, da zasledujete mene po noči ter mi po nedolžnem očitate tako nedostojno obnašanje."

"Pomirite se, gospica, in recite mi odkritosrčno, ali ni res, kar vam hočem zdaj povedati."

In nato začneja Robert pripovedovati, zakaj ni šel k sežiganju kresa, in kaj ga je gnalo pozno zvečer na široko jezero. Vse je na tanko opisal, kar je videl in opazoval. A potem mu je zopet Olga vse razložila ter dokazala, da ga je varal pogled: on je videl vse to le v svoji ljubosumnosti, svoji razdraženi domišljiji. Ker je tedaj deklci trdila, da je vse to, kar je on pravil, le gola laž in obrekovanje, prosi jo Robert, naj mu prežene hude slutnje ter mu resnice pove.

"Nočem vam resnice prikrivati," nadaljuje Olga. "Izmed vsega, kar ste vi trdili, je leto res, da zahaja dr. Vogrin k nam, v našo hišo. Mi se že dolgo poznamo. Jaz sem bila nekdaj njegova učenka in sem ga visoko cenila. Tudi zdaj še hranim v sebi spoštovanje do njega. Vse njegovo bitje mi je tako milo in drago, da ga ne morem sovražiti. A zakaj pa tudi, saj mi ni nič žalega storil!"

(Dalje.)

Vabilo in poziv!

Pozivljajo se vsi člani društva "Zvezda" šte. 297, S. N. P. J. da se gotovo udeležijo društvene seje, katere se bode vršila dne 11. avg. t. l. ob 1 uri po-poldan v navadni društveni dvorani. Izvoliti si morate zastavonoša in druge razne priprave bodo na dnevnem redu vprid društva in veselice, katere se bode priredila dne 1. septembra, 1918, kakor je bilo sklenjeno pri zadnji seji.

Uljudno vabimo vsa bližnja slovenska društva in vse občinstvo, da se mnogoštevilno udeležijo naše veselice, na kateri se bode razvila naša nova društvena zastava. Igrala bode izvrstne komade godba na pihala iz Dawsona, N. Mex. Za točno in dobro postrežbo bode skrbel veselilni odbor. Pridite vai in se zabavajte z nami. Vinko Pele, tajnik.